

Hiroshima

Ogei urte bete dira; ala ta guzi ezin aztu da; ez da errexera, zalla da.

1945 garren urteko dagonilla'ren 6'ean, gizadi guziaren biotzetan bildur arrigarri bat erein zan; 300 milla biztanleko Hiroshima urri gañera lerkai atomika bat bota zan. Erri baten gañera jaurtitzen zan lenengoa. 65 millatik gora il ziran; dunbotsak, suak eta inguruan zabaldu zan edenak, sendatu ezifiekko gaitzez, laixter ilko ziran asko utzi zitun. Auetako bat, 36 urteko japoitarra, gaxoetxe bateko oean dago. Erri guzia kixkali zan; arri metak, altzairu biurrituak, beste gauzarik ez zan ageri.

Neurri gabeko txautze ta ilketa orrek ludi guzia arrituta utzi zuen; ez zan uste ainbeste kalte egin zezakenik. Kariika bateko lauki osoko etxe guziak apurtzeko orrelako bi tonelada naikoak izanaz, 20 milla trinitrotolueno indarreko bota zana gogoratuaz, antz eman genezaioke nolako kaltea egin zezaken.

Bigarren lerkai, dagonilla'ren 9'an, Nagasaki'ren gañera bota zan. Japon zapalduta gelditu zan. Tokio'ko itxasartean, Misuri itxason-tzian, Mac Arthur gudalburuak eta Japon'go ordeburuak pakea izenpetu zuten. Alemania bi illabete lenago menderatua izan zan.

Nazi fatxistak beren gurdi ardazpean ludi guzia eramateko asmoan —arrokerizko amets eroa—, beren bide okerrean aurrera ezin joanaz, poto egin zuten; buruz lurra jo zuten. Bigarren guda aundia, 45 milloi bizi galduta, orrela amaitu zan.

Lerkai au lortzean, gizadi guzia il lezaken iskillua gizonak asmatu du. Iparamerika'k, Alamo Gordo'n, ikasaioan jaurti zun lenago lerkai bat, ixilpean, bere berririk ez zan eman. Eun milla gizon jakintsuk lan egin zuten; milla milloi dolar kosta zan. Esaten dutenez. Orretan ondatzen diran yakintza ta diruak ezin erabilli al litezke gauza obegotan? Gosea kendu, ezi; soin eta gogo osasunen alde, egizko pakea lortzeko, ez lirake izango obeak?

Guda nolabait bukatu bear zan, Kalteak txikigoak izango zirala; ugartez ugarte, erriz erri, etxez etxe, aurrez aurre ilda baño bizi gutxigo galduko zirala, ta Hiroshima ta Nagasaki'ren gañera lerkai atomikak botatzeko agindua Truman'ek eman zuen. Marshall, Stimson, Churchill eta Stalin'ek poza artu zuten.

Japon baldintzik gabe garaitu zuten, bañan uste zan pakea ez degu ikusten. Gizonak, larri dabillenean, laguntzeagatik zerbait eskeintzen du; arrixkutik irteten danean, esandakoa egitea aztu egiten zaio. Bigarren ludiko guda bukatu zanean Iparamerika'ren adiskide ziran aunitz, gaur asarre ikusten ditugu; aberri aundia, gudan orain ere.

Lerkai atomikak ekarri zitun latzikara, ondamen aundia ta ofiazeak ezin esan añaioak dira. Ikaragarrizko orrelako ilketarik, gizatiar arakintzarik ez genduke nai berriz gertatzerik. Lerkai atomikak egitea ta gordetzea galeraztea ona izango litzakela uste degu. Lerkai atomikak egitea ez da utzi; egiten dituztenak, zalantzik gabe, indar aundi-gokoak izango dira noski. Ikara ematen digu.

Hiroshima, lerkai atomika batek lenbizi txetutako uria, berriz altxa da. Bi milloi baño geiago joaten dira, urtero, bera ikustera. Orain atsegin da bertan bizitzea.

Aurtengo dagonilla'ren 6'ean, 8 ta laurdenetan, ogei urte betetzean, odeiak urratuta eguzkia agertu zanean, txistumurruak entzun ziran; pakezko usoak egan Hiroshima gañean zabaldu ziran; erria, ildakoen oroipenean geldi eta ixilik, otoitz eta negar egifnez. Nagasaki'n, bere gañera botatako 20 garren urtean, bota zan orduko amaikak eta bi minututan, ildakoen oroitzapenean altxatako Pakea'ren gizirudi inguruan bildu ziran amar milla notiñek berdin egin zuten.

MUXIKA'TAR KINDIN.

Buenos Aires, 1965 - Dagonilla - 18.

